

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૮૨૭/૨૦૨૨
ઈન આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૬૫૦/૨૦૧૫
વિથ
સિવિલ એપ્લિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧/૨૦૨૦
ઈન આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૮૨૭/૨૦૨૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

સહી/-

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ

સહી/

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	ના
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તીઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય
વિરુદ્ધ
દક્ષાબેન પુંજાભાઈ વાણકર અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧, ૨ તરફે એ.જી.પી. સુશ્રી શ્રુતિ આર. ધ્રુવ
અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી કે.બી. પૂજારા (૬૮૦)
અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી પરેશકુમાર બી. ત્રિવેદી (૯૯૨૬)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશો (૪૯૫)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨ માટે રુલ બજવાણી થયેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ

તારીખ : ૧૩/૦૮/૨૦૨૪

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા દ્વારા)

૧. લેટર્સ પેટન્ટ, ૧૮૬૫ ની કલમ ૧૫ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ સદર લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ, શીર્ષકવાળી રીટ અરજીમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૩.૧૨.૨૦૧૯ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે નિર્દેશિત છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તીએ રીટ અરજી મંજૂર કરેલ છે અને અપીલકર્તા – રાજ્યને તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ અને ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ ના સરકારી ઠરાવો અનુસાર અનુસૂચિત જાતિ કેટેગરીના સામાવાળા નં.૧ – મૂળ અરજદારને ૩૩ વર્ષની ઉપલી વયમર્યાદામાં ૪ વર્ષની વય મુક્તિ આપવા નિર્દેશ આપેલ છે.

સંક્ષિપ્ત હકીકતો : –

૨. અપીલકર્તા – રાજ્ય સત્તામંડળ દ્વારા દુર્ગાવાડા-૪ (ડી-૪), દુર્ગાવાડા-૩ (ડી-૩) ખાતે આંગણવાડી વર્કર તરીકે આંગણવાડી કેન્દ્રો માટે રસ ધરાવતા ઉમેદવારોને આમંત્રિત કરવાના હેતુથી બહાર પાડવામાં આવેલ તારીખ ૦૪.૦૭.૨૦૧૫ ની જાહેરાતને અનુસરીને, સામાવાળા નં.૧ એ નિયત ફોર્મમાં પોતાની અરજી સબમિટ કરેલ હતી, જોકે, આવી અરજી સ્વીકારવામાં આવી હતી કે નહીં તે સામાવાળા નં.૧ દ્વારા જણાવવામાં આવેલ નથી. એવું જણાય છે કે તારીખ ૦૪.૦૭.૨૦૧૫ ની જાહેરાતમાં દર્શાવેલ વયમર્યાદાને ધ્યાનમાં રાખીને તેને સ્વીકારી શકાય ન હોત, જેમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે ઉમેદવાર જાહેરાતની તારીખે ૧૮ વર્ષની વયમર્યાદામાં હોવો જોઈએ અને ૩૩ વર્ષથી વધુ વયનો ન હોવો જોઈએ. સામાવાળા નં.૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ અરજી મુજબ, જાહેરાતની તારીખે તેમની વય ૩૩ વર્ષ, ૮ મહિના અને ૨૬ દિવસ હતી.

૩. તત્પશ્ચાત, સામાવાળા નં.૧ એ શીર્ષકવાળી રીટ અરજી દાખલ કરીને ૧૮ થી ૩૩ વર્ષના વયના માપદંડ નક્કી કરવા સુધીની હદ સુધી તારીખ ૦૪.૦૭.૨૦૧૫ ની જાહેરાતને પડકારેલ. રીટ અરજીમાં સમાવિષ્ટ અરજ કલમો દર્શાવે છે કે સામાવાળા નં.૧ એ જાહેરાતને એ હદ સુધી પડકારેલ છે કે તે ૧૮ થી ૩૩ વર્ષની વયમર્યાદા પૂરી પાડે છે અને અરજ કરવામાં આવેલ છે કે તેના બદલે, તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ અને ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ ના સરકારી ઠરાવો મુજબ તે ૧૮ થી ૪૪ વર્ષ હોવી જોઈએ. વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ આખરે, રીટ અરજી મંજૂર

કરેલ છે અને સામાવાળા – સત્તામંડળોને અરજદાર, જે અનુસૂચિત જાતિના છે, તેના કિસ્સામાં ૩૩ વર્ષની ઉપલી વયમર્યાદામાં વય મુક્તિ આપવા નિર્દેશ આપેલ છે.

વિદ્વાન એ.જી.પી. ની રજૂઆતો :-

૪. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરે, શરૂઆતમાં, રજૂઆત કરેલ છે કે આંગણવાડી વર્કરની જગ્યા એ નાગરિક જગ્યા (સિવિલ પોસ્ટ) નથી અને સરકારી કર્મચારીઓના કિસ્સામાં લાગુ પડતા નિયમો, ખાસ કરીને, ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (કલાસિફિકેશન એન્ડ રિફ્રેશમેન્ટ (જનરલ)) રૂલ્સ, ૧૯૬૭ નો નિયમ ૮, જે વય મુક્તિ નિર્દિષ્ટ કરે છે તે આંગણવાડી વર્કરના કિસ્સામાં લાગુ પડશે નહીં, અને તેથી વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ તેના પર વિશ્વાસ મૂકવો જોઈતો ન હતો. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરે સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક એન્ડ અધર્સ વિ. અમીરબી એન્ડ અધર્સ, ૨૦૦૭ (૧૧) એસ.સી.સી. ૬૮૧ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર વિશ્વાસ મૂકેલ છે. તેમણે સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ એન્ડ અધર્સ વિ. શાંતિ દેવી, ૨૦૨૨ (૬) એસ.સી.આર. ૧૦૫૧ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના તાજેતરના ચુકાદા પર પણ વિશ્વાસ મૂકેલ છે.

૫. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરે આંગણવાડી વર્કરો અને તેડાગરોની નિમણૂક માટેના નિયમો ઘડતા મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ ના ઠરાવ પર પણ વિશ્વાસ મૂકેલ છે. તેમણે રજૂઆત કરેલ છે કે સદર ઠરાવના કલોઝ ૨ મુજબ, ઉમેદવાર માટે તેમાં નિયત થયેલ વય માપદંડ ૧૮ થી ૩૩ વર્ષ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવેલ છે કે સદર ઠરાવ દ્વારા, આંગણવાડી વર્કરની નિમણૂક માનદ વેતન ધોરણે કરવામાં આવે છે તે પણ યોજના હેઠળ અને તેથી, સામાવાળા નં.૧ એવા નિયમો પર કોઈ લાભનો દાવો કરી શકે નહીં, જે માત્ર રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓને જ લાગુ પડે છે.

૬. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડરે વધુમાં એવી દલીલ કરેલ છે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ રીટ અરજી મંજૂર કરવા માટે મુખ્યત્વે તારીખ ૧૫.૦૩.૧૯૯૪ ના પરિપત્ર તેમજ તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ અને ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ ના ઠરાવો પર વિશ્વાસ મૂકેલ છે, જેના પર વિશ્વાસ મૂકી શકાયો ન હોત કારણ કે તે સદર રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓની અનામત કેટેગરીની જગ્યાઓને લાગુ પડે છે. તેમણે રજૂઆત કરેલ છે કે આ ઠરાવો આંગણવાડીની જગ્યાને લાગુ પડશે નહીં, જે યોજના હેઠળ માનદ વેતન ધોરણે ભરવામાં આવે છે અને તેથી, જાહેરાતમાં આવી કોઈ જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી. આમ, એવી

વિનંતી કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે.

સામાવાળા નં.૧ તરફે રજૂઆતો :-

૭. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા નં.૧ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી પૂજારાએ રજૂઆત કરેલ છે કે તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ ના ઠરાવ દ્વારા, રાજ્ય સરકારે તેમાં દર્શાવેલ અગાઉના તમામ ઠરાવો, જે સંખ્યામાં ૧૧ છે, તેને રદ કરીને નિયમો ઘડ્યા હોવા છતાં, રાજ્ય સરકારે સંયુક્ત નિયામક દ્વારા તમામ જિલ્લા પંચાયતોના પ્રોગ્રામ ઓફિસરને લખાયેલ તારીખ ૧૫.૦૩.૧૯૯૪ નો પરિપત્ર રદ કરેલ નથી, જેમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે ૧૮ થી ૪૪ વર્ષની વયમર્યાદામાં આવતા ઉમેદવારને આંગણવાડી વર્કરની નિમણૂક માટે પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે. તેમણે પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં તારીખ ૦૫.૦૫.૨૦૦૪ ના ઠરાવ પર પણ વિશ્વાસ મૂકેલ છે.

૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પૂજારાએ વધુમાં રજૂઆત કરેલ છે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તીએ વય મુક્તિની રાહત આપવા માટે તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ અને ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ ના સરકારી ઠરાવો પર ચોક્કસપણે વિશ્વાસ મૂકેલ છે. આમ, એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે હાલની લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ગ્રાહ્ય રાખવામાં ન આવે.

૯. અમે સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા છે. તેમના દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલ દસ્તાવેજોનું પણ ધ્યાનપૂર્વક અવલોકન કરવામાં આવેલ છે.

વિશ્લેષણ અને નિષ્કર્ષ –

૧૦. વાદગ્રસ્ત તારીખ ૨૩.૧૨.૨૦૧૯ ના ચુકાદા અને હુકમની ગહન તપાસ કરતા, અમે જણાવું છે કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ આંગણવાડી વર્કરની જગ્યા માટે અરજી કરનાર સામાવાળા નં.૧ ને વય મુકિતની રાહત આપવા માટે મુખ્યત્વે તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ અને ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ ના ઠરાવો પર વિશ્વાસ મૂકેલ છે. વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (ક્લાસિફિકેશન એન્ડ રિફ્રેશમેન્ટ (જનરલ)) રૂલ્સ, ૧૯૬૭ ના નિયમ ૮ ની જોગવાઈઓ પર પણ વિશ્વાસ મૂકવામાં આવેલ છે.

૧૧. સામાવાળા નં.૧ એ તારીખ ૦૪.૦૭.૨૦૧૫ ની જાહેરાતને અનુસરીને આંગણવાડી વર્કરની જગ્યા માટે અરજી કરી હતી, જે નિર્દિષ્ટ કરે છે કે ઉમેદવાર જાહેરાતની તારીખે ૧૮ વર્ષથી ૩૩ વર્ષની વય વચ્ચેનો હોવો જોઈએ. નિઃશંકપણે, સામાવાળા નં.૧ વયવિતીત હતા, જ્યારે તેમણે આંગણવાડી વર્કરની જગ્યા માટે પોતાની અરજી ભરી હતી. તત્પશ્ચાત, તેમણે ઉમેદવારોની

૧૮ થી ૩૩ વર્ષની વય નક્કી કરવા સુધીની હદ સુધી જાહેરાતને પડકારતી શીર્ષકવાળી રીટ અરજી દાખલ કરીને આ કોર્ટનો આશરો લીધેલ.

૧૨. એ બાબત વિવાદસ્પદ નથી કે આંગણવાડી વર્કરની આઈ.સી.ડી.એસ. (ઇન્ટિગ્રેટેડ ચાઇલ્ડ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ) હેઠળ નિમણૂક કરવામાં આવે છે અને નિમણૂક માનદ વેતન ધોરણે હોય છે. નિમણૂક મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ ના સરકારી ઠરાવની જોગવાઈઓ દ્વારા શાસિત થાય છે. સદર ઠરાવ સ્પષ્ટપણે કહે છે કે અગાઉના તમામ ઠરાવો, જે આંગણવાડી વર્કરોની નિમણૂકને શાસિત કરતા હતા તે રદ કરવામાં આવે છે અને માનદ વેતન ધોરણે આંગણવાડી વર્કરની નિમણૂક માટેના ધોરણો અને નિયમો નક્કી કરતો વર્તમાન ઠરાવ બહાર પાડવામાં આવે છે. સદર ઠરાવ ૧૧ ઠરાવોનો ઉલ્લેખ કરે છે, જે રદબાતલ કરવામાં આવ્યા છે. સામાવાળા નં.૧ નો એવો કેસ છે કે કારણ કે સદર ઠરાવ તારીખ ૧૫.૦૩.૧૯૯૪ ના પરિપત્રનો ઉલ્લેખ કરતો નથી, તેથી તેને અમલમાં ગણી શકાય. અમને આવી રજૂઆતમાં કોઈ વજૂદ જણાતું નથી કારણ કે સદર પરિપત્ર, જે રીટ અરજીના મેમોના પાના નં.૩૪ પર જોડવામાં આવેલ છે, તે તારીખ ૧૫.૦૩.૧૯૯૪ નો છે અને તે સરકારી ઠરાવ નથી, પરંતુ આરોગ્ય અને તબીબી વિભાગના સંયુક્ત નિયામક દ્વારા પ્રોગ્રામ ઓફિસરોને સંબોધિત કરવામાં આવેલ એક વહીવટી સૂચના છે. રાજ્ય સરકારે આંગણવાડી વર્કરોની નિમણૂકની પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત

કરતો નવો તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ નો ઠરાવ બહાર પાડ્યા પછી તે તેની અસરકારકતા ગુમાવશે, અને મહત્વહીન થઈ જશે. તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ ના ઠરાવનો કલોઝ ૨ વય માપદંડ નિર્ધારીત કરે છે, જે દર્શાવે છે કે ઉમેદવાર ૧૮ વર્ષથી ૩૩ વર્ષની વય વચ્ચેનો હોવો જોઈએ. ચોક્કસપણે, આ એ જ માપદંડ છે, જે જાહેરાતમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવેલ છે. આંગણવાડી વર્કરોની સમગ્ર ભરતી જાહેરાતની શરતો દ્વારા શાસિત થાય છે, અને તેમાં કોઈ ફેરફાર કરી શકાય નહીં.

૧૩. વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિએ વય મુક્તિ માગતા સામાવાળા નં.૧ ના દાવાને માન્ય રાખવા માટે તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ ના સરકારી ઠરાવ તેમજ તારીખ ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ ના સરકારી ઠરાવ પર વિશ્વાસ મૂકેલ છે. ઉપરોક્ત ઠરાવો અને આવા ઠરાવોના શીર્ષકની માત્ર એક નજર એ પૂર્વધારણા રજૂ કરે છે કે ઠરાવો માત્ર સરકારી કર્મચારીઓને જ લાગુ પડે છે, જેઓ અનામત વર્ગો તેમજ શારીરિક રીતે વિકલાંગ છે. સદર ઠરાવો સરકારી સેવામાં વર્ગ ૧, ૨, ૩ અને ૪ ની જગ્યાઓ ભરવા માટે અપનાવવામાં આવનાર રોસ્ટર સિસ્ટમને નિયંત્રિત કરે છે. નિઃશંકપણે, સામાવાળા નં.૧ બેમાંથી એકપણ કેટેગરીમાં આવતા નથી. તેમને વર્ગ ૪ ના સરકારી કર્મચારી તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય નહીં. તેમની નિમણૂક, જે તેઓ આંગણવાડી વર્કરની જગ્યા પર માગતા હતા, તે ઉપરોક્ત સરકારી ઠરાવોની સીમામાં આવતી નથી, જે અનામત કેટેગરીના ઉમેદવારો માટે રાજ્ય

સરકારની સેવામાં તેમની નિમણૂક અને જગ્યાઓને નિયંત્રિત કરવાના હેતુથી બહાર પાડવામાં આવ્યા છે, પરંતુ તે તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ ના ઠરાવ દ્વારા શાસિત થશે.

૧૪. આ તબક્કે, **અમીરબી અને અધર્સ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ અવલોકનોનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે. સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું છે કે ઇન્ટિગ્રેટેડ ચાઇલ્ડ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ (આઇ.સી.ડી.એસ. પ્રોગ્રામ) કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વર્ષ ૧૯૭૫ માં શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને વિવિધ રાજ્ય સરકારો દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. નિર્વિવાદપણે, આંગણવાડી વર્કરની જગ્યા ભરવા માટે બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરાત અને તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ નો ઠરાવ, આઇ.સી.ડી.એસ. સ્કીમ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવેલ પ્રોજેક્ટ્સને સંબંધિત છે. તમામ આંગણવાડી વર્કરો અને તેડાગરોની નિમણૂક માનદ વેતન ધોરણે કરવામાં આવે છે. સુપ્રીમ કોર્ટે સદર પાસા અને આંગણવાડી વર્કરોની નિમણૂકના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લીધા પછી આ મુજબ ઠેરવ્યું છે: –

“૨૦. આંગણવાડી વર્કરો, જોકે, રાજ્યનું કોઈ કાર્ય બજાવતા નથી. તેઓ કાયદા હેઠળ કોઈ જગ્યા ધરાવતા નથી. તેમની જગ્યાઓ ઊભી કરવામાં આવતી નથી. સામાન્ય રીતે રાજ્યના કર્મચારીઓને લાગુ પડતા ભરતીના નિયમો તેમના કિસ્સામાં લાગુ પડતા નથી. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ સમાનતાના બંધારણીય માળખાનું પાલન કરવાની રાજ્ય માટે જરૂરિયાત નથી. બંધારણીય માળખાની અંદર તેમની નિમણૂકના હેતુ માટે પસંદગીની કોઈ પ્રક્રિયા અસ્તિત્વમાં નહોતી. અમે નથી માનતા કે સદર નિર્ણયને પ્રસ્તુત કેસમાં કોઈ લાગુ પડવાપણું છે.

૨૮. જોકે, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૯ ના પરંતુક હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો સામાવાળાના કિસ્સામાં આકર્ષાતા નથી. તેમની નિમણૂક એક યોજના હેઠળ કરવામાં આવે છે જે કાયમી સ્વરૂપની નથી, ભલે તે લાંબા સમય સુધી ચાલુ રહી હોય.

૨૯. એક યોજના હેઠળ કરવામાં આવેલી નિમણૂકો અને એક સમિતિ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતી ભરતી પ્રક્રિયા, અમારા મતે, તેના પદધારીઓને નાગરિક જગ્યા ધરાવનારા (હોલ્ડર્સ ઓફ સિવિલ પોસ્ટ) બનાવશે નહીં. તેમની ભરતીની પદ્ધતિને શાસિત કરતા કોઈ નિયમ કે વિનિયમ તરફ અમારું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું નથી. મધ્યસ્થીઓ દ્વારા આ અંગે કેટલાક નિવેદનો આપવામાં આવ્યા છે પરંતુ અહીં અગાઉ જણાવેલા કારણોસર, અમે તેમાં પ્રવેશ કરી શકીએ નહીં. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૭૭ અથવા ૧૬૨ હેઠળ અથવા કોઈ કાયદા હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારો દ્વારા ઊભી કરવામાં આવેલ જગ્યા અને આ પ્રકારના કેસો જે સ્પેરિછક/અનન્ય (સુઈ જેનરીસ) છે તે વચ્ચે તફાવત કરવો જ જોઈએ. કર્મચારીની સેવાઓની શરતો અને નિયમો યોગ્ય ધારાસભાના અધીનિયમોને સંદર્ભિત હોઈ શકે છે. આ બાબત ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૯ ની વ્યાપ્તિમાં પણ આવી શકે છે કારણ કે તેમાં ઉમેરાયેલ પરંતુક રાષ્ટ્રપતિ અથવા રાજ્યના રાજ્યપાલ અથવા અન્ય સત્તામંડળને, જેમને આવી સત્તા સોંપવામાં આવી શકે છે, વચગાળાના સમયગાળા દરમિયાન નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે.”

૧૫. આમ, સુપ્રીમ કોર્ટે સમગ્ર યોજના અને આંગણવાડી વર્કરો અને તેડાગરોની નિમણૂકના સ્વરૂપની તપાસ કર્યા પછી ઠેરવ્યું છે કે આંગણવાડી વર્કરો રાજ્યનું કોઈ કાર્ય બજાવતા નથી અને તેઓ કાયદા હેઠળ જગ્યા ધરાવતા નથી અને તેમની જગ્યાઓ ઊભી કરવામાં આવતી નથી અને ભરતીના નિયમો, જે રાજ્યના કર્મચારીઓને લાગુ પડે છે, તે તેમના કિસ્સામાં લાગુ પડતા નથી. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે તેમની નિમણૂકો આઈ.સી.ડી.એસ. હેઠળ એક સમિતિ

દ્વારા કરવામાં આવે છે અને આવી નિમણૂક કાયમી સ્વરૂપની નથી, ભલે તેઓ લાંબા સમયથી ચાલુ રહ્યા હોય. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે યોજના હેઠળ કરવામાં આવેલી નિમણૂકો અને સમિતિ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતી ભરતી પ્રક્રિયા તેના પદધારીઓને નાગરિક જગ્યાઓ ધરાવનારાઓ બનાવશે નહીં. આમ, જે ઠરાવો પર વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે તે આંગણવાડી વર્કરોને લાગુ પડશે નહીં કારણ કે તેઓ રાજ્ય સરકાર હેઠળ કોઈ નાગરિક જગ્યાઓ ધરાવનારા નથી.

૧૬. તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૦૯ ના ઠરાવમાં સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે આંગણવાડી વર્કરની નિમણૂકો સદર ઠરાવના કલોઝ ૬.૪ હેઠળ નિર્ધારિત સમિતિ દ્વારા કરવાની રહેશે. તે પહેલાં, તારીખ ૦૫.૦૫.૨૦૦૪ ના ઠરાવ દ્વારા, જેના પર સામાવાળા નં.૧ દ્વારા વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે, તેમાં પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે આઈ.સી.ડી.એસ. સ્કીમ હેઠળ આંગણવાડી વર્કરની નિમણૂક પાંચ સભ્યોની સમિતિ દ્વારા કરવાની રહેશે. આમ, તારીખ ૨૨.૦૪.૧૯૮૩ કે ૦૧.૦૩.૨૦૦૦ નો ઠરાવ અથવા ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીસ (કલાસિફિકેશન એન્ડ રિફ્રેશમેન્ટ (જનરલ)) રૂલ્સ, ૧૯૬૭ નો નિયમ ૮ આંગણવાડી વર્કરની જગ્યાને લાગુ પડશે નહીં.

૧૭. સામાવાળા નં.૧ જાહેરાતમાં જે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે તેનાથી પર અધિકારના ભાગરૂપે વચ મુકિતનો દાવો કરી શકે નહીં. સામાવાળા નં.૧ ને આપવામાં આવેલ આવી કોઈ પણ વચ મુકિતની સમગ્ર ભરતી પ્રક્રિયા પર વ્યાપક અસર પડશે કારણ કે અરજી કરનાર તમામ વચવિતીત ઉમેદવારો સાથે ભેદભાવ થશે. વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તી આવા પાસાથી અજાણ હતા અને વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તી દ્વારા તેમના કિસ્સામાં વચ મુકિત આપવા માટે આ રીતે આપેલ નિર્દેશ અણછાજતો હતો. આથી, હાલની અપીલ સ્વીકારવાને પાત્ર છે. રીટ અરજી મંજૂર કરતો વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૩.૧૨.૨૦૧૮ નો ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે.

૧૮. પરિણામે, હાલની અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. વચગાળાની રાહત માટે દાખલ કરવામાં આવેલ સિવિલ એપ્લિકેશન ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

સહી/ –
(એ. એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તી)

સહી/ –
(મૌના એમ. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તી)

મહેશ/૫૩

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.